

Vammaistutkimus ja järjestöt — kohtaavatko kokemuksellinen, akateeminen ja professionaalinen maailma?

Teppo Kröger

Vammaistutkimuksen päivät 2015

Helsinki 4.-5.6.2015

Kolme näkökulmaa

- Janus (sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti) 1/2002: *Tutkimuksen kolme näkökulmaa vammaisuuteen*
- Vanha artikkelini, jossa jäsensin ideaalittomasti suomalaisen ja brittiläisen vammaistutkimuksen monimuotoista kenttää kolmijaon pohjalta
- Nämä kolme perusnäkökulmaa eivät rajoitu yksittäisiin tieteenaloihin vaan leikkaavat laajemmin vammaisuuteen liittyvää tutkimusta
- Yksittäisen tutkimuksen sijoittaminen tiettyyn luokkaan on monesti vaikeaa tutkimusten monisisältöisyyden johdosta

Akateeminen näkökulma

- ❏ Tutkimus ja sen perusorientaatio nousevat yliopistollisen tutkimuksen sisältä: tutkimuksen ensisijainen tavoite on edistää tieteenalansa kehitystä
- ❏ Vammaisuus nähdään yhtenä tutkittavana ilmiönä muiden joukossa ja sen tutkimuksessa sovelletaan kullakin tieteenalalla vallitsevia yleisiä näkökulmia ja menetelmiä
- ❏ Toisaalta tutkimalla nimenomaan vammaisuutta voidaan ajatella tuotavan jotain uutta omalle tieteenalalle (esim. väitöskirjat)
- ❏ Akateeminen orientaatio on ollut vahva erityisesti historia- ja yhteiskuntatieteissä (esim. normaali-suuden historia, poikkeavuuden sosiologia)

Professionaalinen näkökulma

- ❏ Tavoitteena on tutkimuksen avulla rakentaa ammatilliselle toiminnalle tieteellinen tietoperusta, johon nojaten professiot pyrkivät suunnittelemaan ja toteuttamaan vammaisuuteen kohdistuvat toimenpiteensä
- ❏ Vammaisuuden tutkimuksen perinteinen valtavirta
- ❏ Lääketieteellinen, (erityis)pedagoginen ja psykologinen vammaistutkimus on noussut pitkälti kyseisten ammattien tarpeista (vrt. ICDH/ICF)
- ❏ Samoin sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimus on tuottanut tietoa vammaisuuden hallinnoinnille palvelujärjestelmän puitteissa
- ❏ Medikaalinen malli / suhdemalli

Kokemuksellinen näkökulma

- ❏ Päämääränä on tutkimuksen avulla nostaa esiin vammaisten ihmisten kokemukset ja antaa ääni heidän tarpeilleen, vaatimuksilleen ja toiveilleen
- ❏ Kriittisyys ja pyrkimys muuttaa erityisesti vammaisuuteen kohdistuva ammatillinen toiminta ja palvelujärjestelmä, joiden on nähty lisäävän riippuvuutta ja vievän vammaisilta ihmisiltä mahdollisuuden määrätä itse omasta arkielämästään
- ❏ Läheisyys vammaisliikkeeseen
- ❏ Sosiaalinen malli

Näkökulmien vahvuudet ja heikkoudet

📦 Akateeminen:

- Teoreettinen vahvuus
- Metodinen vahvuus
- Riippumattomuus

📦 Professionaalinen:

- Tiedon tuottaminen
- Hyödynnettävyys (prof.)
- Monitieteisyys

📦 Kokemuksellinen:

- Emansipatorisuus
- Vahva eettisyys
- Hyödynnettävyys (pol.)

📦 Akateeminen:

- Itsetarkoituksellisuus
- Ei-hyödynnettävyys
- Marginaalisuus

📦 Professionaalinen :

- Alistaisuus professionille
- Näkökulman suppeus
- Top-down

📦 Kokemuksellinen:

- Ei-riippumattomuus
- Statusongelmat
- Resurssien puute

Näkökulmien lähentyminen?

- Artikkelini loppupuolella ennakoin, että akateeminen ja kokemuksellinen vammaistutkimus saattoivat olla löytämässä toisensa ja muodostamassa yhdessä uudenlaisen vammaistutkimuksen valtaviiran (*Disability Studies*), joka haastaa professionaalisen tutkimuksen
- Näin voisi 13 vuotta myöhemmin sanoa pitkälti tapahtuneen, joskin myös professionaalinen vammaisuuteen kohdistuva tutkimus on osoittautunut uusiutumisen- ja liittoutumiskykyiseksi
- Niin toukokuun NNDR-konferenssissa kuin näilläkin Vammaistutkimuksen päivillä on akateemisesti- ja kokemuksellisesti orientoituneiden esitysten lisäksi myös ammatillisesti- ja kokemuksellisesti suuntautuneita papereita

Järjestötutkimuksen näkökulmat?

- 15.1.2015 järjestettiin tilaisuus, jossa keskusteltiin vammaisjärjestöjen tekemästä tutkimuksesta
- Järjestöjen oman tutkimuksen nähtiin
  - Lähtevän vammaisten tarpeista
  - Tuovan mukaan kokemuksellista näkökulmaa
  - Olevan käytännönläheistä
  - Luovan pohjaa kehittämis- ja koulutustyölle
  - Palvelevan ensisijaisesti tutkimustiedon kotimaisia käyttäjiä ("suomalaista vammaispolitiikkaa") ja julkaisevan siksi tuloksensa suomeksi
  - Toimivan välittäjänä kentän ja akateemisen tutkimuksen välillä

Järjestötutkimuksen näkökulmat?

- Järjestöjen oman tutkimuksen ongelmiksi kuvattiin
  - Tutkimuksen sirpaleisuus (vammakohtaisuus)
  - Koordinaation puute
  - Yhteistyön vähäisyys yliopistotutkimuksen kanssa
  - Tutkimustyön laatu
  - Kansainvälisen yhteistyön rakentaminen (ml. kansainvälinen julkaiseminen, jota RAY ei tue)
  - Miten järjestöjen tutkijat voisivat saada tukea toisiltaan sekä akateemisesta maailmasta?

Järjestötutkimuksen näkökulmat?

- Pienessä maassa järjestöjen tutkijat eivät ole erillinen ryhmä yliopistotutkijoista
  - Jokaisella pohjalla yliopistotutkinto
  - Moni vammaistutkimusgradu tehdään järjestöissä
  - Urapolut yliopistoista järjestöihin ja takaisin
  - Myös yliopistotutkijat julkaisevat suomeksi
  - Yhteiset konferenssit (kuten nämä päivät)
  - Yhteinen vammaistutkimuksen seura
  - Niin yliopisto- kuin järjestötutkijat hyvin samanlaisessa tilanteessa: kummatkin oman organisaationsa ainoita vammaisuuden tutkimiseen keskittyneitä henkilöitä

Näkökulmien yhteistyö

- ❏ Keskusteluyhteydet vammaisuuden akateemista näkökulmaa edustavien yliopistotutkijoiden ja kokemuksellista näkökulmaa (ensisijassa) edustavien järjestötutkijoiden välillä vahvistumassa
- ❏ Molemmat ryhmät pieniä (ripoteltu moneen organisaatioon) ja tarvitsevat toisiaan
- ❏ Yhteistyö toiminee parhaiten silloin, kun kaikki eivät yritä tehdä yhtä ja samaa ja olla keskenään samanlaisia, vaan kun sekä yliopisto- että järjestötutkijat säilyttävät oman identiteettinsä ja edustavat omaa näkökulmaansa

Näkökulmien yhteistyö

- ❏ Vuonna 2002 kysyin: voisivatko professionaalinen näkökulma ja vammaistutkimuksen uusi kehittymässä oleva akateemisi-kokemuksellinen näkökulma toimia yhdessä ja liittoutua Suomessa?
- ❏ Kysymys odottaa vielä vastaustaan, mutta on hyvä huomata, että professiot ja niitä edustavat tutkijat ovat harrastaneet viime aikoina vahvaa itsekritiikkiä (mm. top-down tiedonmuodostuksensa suhteen) ja ovat aiempaa avoimempia uudentlaiselle yhteistyölle
- ❏ Tulisiko siten pohtia paitsi järjestöjen ja akateemisen tutkimuksen yhteistyötä myös niiden yhteyksiä (kriittiseen) professiotutkimukseen?

Näkökulmien yhteistyö

- Yhteistyö ja verkostoituminen on pienessä maassa välttämätöntä, sitä on jatkettava ja laajennettava vähintäänkin vammaisjärjestöjen ja akateemisen tutkimuksen välillä, ehkä jatkossa myös suhteessa professionaaliseen tutkimukseen
- Yhteistyön ydin
  - Tutkimustiedon ja näkemysten jakaminen
  - Toisten näkökulmien ymmärtämään oppiminen
  - Yhteisten hankkeiden rakentaminen
  - Vammaistutkijoiden vastavuoroinen tukeminen niin kunkin ryhmän sisällä kuin entistä enemmän myös niiden välillä

